

İKTİSAT KONGRESİNDEN SANAYİ ŞURASINA İzmir’de 30 Ekim-1 Kasım 2013’te toplanan “5. İzmir İktisat Kongresi” ile 20 Kasım’da Ankara’da toplanan “Üçüncü Sanayi Şurası” acaba nasıl bir ekonomik konjonktüre ve nasıl bir iktisat politikası yaklaşımına denk düşüyordu? Ayrıca İzmir İktisat Kongresinin şu “beşinci” sırası nereden geliyordu?

Bilindiği gibi, İzmir’de 1923 Şubat’ında toplanan Türkiye İktisat Kongresisonradan İzmir İktisat Kongresi olarak anılır olmuştur. Bu Kongreden 25 yıl sonra 1948’de İstanbul’da özel girişim aracılığıyla yeni bir Türkiye İktisat Kongresi düzenlenmişti ama buna bir numara verilmemişti. İzleyen onyıllarda iktisat kongreleri düzenleyen çok sayıda kamu veya kamu dışı kuruluş olmuştur, kongreler günlük yaşamın alışıldık toplantılarına dönüşmüştü ve gene kimse 1923’e atıfla bir numaralandırma gereksinimi duymamıştı.

Tâ ki 24 Ocak 1980 Kararlarının inzibat görevini üstlenen 12 Eylülcülerin, uyguladıkları dıştan güdümlü iktisat politikalarına 1923 İktisat Kongresi üzerinden bir meşruiyet kazandırma gereksinimine kadar... Örgütlenme ve direnme haklarını bastıran ve emek aleyhine uzun süreli bir gelir dağılımı bozulmasını gerçekleştiren yeni egemen güç, 1981’de adına “İkinci İzmir İktisat Kongresi” dediği girişimini gerçekleştirdi.

1981 Kongresi, üçüncü küreselleşme dalgasına 1980’de metazori sokulan Türkiye’nin, sanayileşme hedeflerinin geri plana atıldığı, serbest dış ticaret eksenine sıkıştırıldığı (ve 1989’da serbest sermaye hareketlerine zorlanarak sıcak paraya teslim edileceği) dışa bağımlı yeni döneminin tescili anlamındaydı. Açılan yeni dönem, aslında, 1946-53 dönemi hariç, Cumhuriyetin geçmiş ekonomik politikalarından köklü bir kopuşu ifade etmekteydi.

İzleyen numaralı İzmir İktisat Kongrelerinin (1992, 2004 ve 2013) tümü de açılan bu yeni dönemin, dışa bağımlı sermaye birikim modelinin gereksinimleri doğrultusunda gerçekleşecektir. Geçmişin kamusal birikimlerinin ve ülke servetlerinin satılıp sağılmasına dayanan ve ekonomide yön duygusunun terkedildiği 1980 sonrasında, numaralı iktisat kongrelerinin hiçbirisi yeni politika dönüşümlerinin haber vericisi olamayacak, gerçekleşen kısmi dönüşümlerin teyidi niteliğini aşamayacaktır. 1992 Kongresi bu bakımdan bir fırsatın kaçırılması olarak da görülebilir. Hazırlıkları ANAP döneminde başlamakla birlikte gerçekleşmesi DYP-SHP koalisyonu dönemindedir ve 1980 politikalarıyla köprülerin atılması için bir fırsattır. Ama böyle bir bakış olmayacaktır. 2004’teki “Dördüncü Kongre” ise, kapısı 1998 ve 2000’de açılan yeni IMF/DB dönüştürmelerinin tescilidir.

2013 Kongresi ise, bir kısmi dönüşümün teyidi anlamına dahi gelmemektedir; tıkanan bir birikim modelinin, kırılmalı başlıbaşına sorun olan bir ekonomik gidişatın perdelenmesine dönük bir

gösteriden ibarettir. Tıkanma o boyuttadır ki, Haziran 2013'te TBMM'de kabul edilen 10. Kalkınma Planı, daha uygulamaya girmeden hedefleri aşınarak boşa çıkmıştır (bkz. O.Oyan, "Yeni Plan", sol, 4.7.2013).

"Beşinci" Kongrenin, ülkenin geleceğini değil ama AKP dönemini en iyi anlatan sözü Başbakana aittir: "Özelleştirmede rekortmen Türkiye'dir". Gerçekten de, Türkiye'de 1986-2013 arasında Özelleştirme İdaresi Başkanlığı üzerinden 58,5 milyar dolarlık özelleştirme yapılmıştır ve bunun 50,5 milyar dolarlık bölümü AKP dönemine aittir. Üstelik TMSF ve Ulaştırma Bakanlığı üzerinden yapılan özelleştirmeler de eklendiğinde AKP dönemi özelleştirme bilançosu 60 milyara dayanmaktadır. Başbakan övünmekte haksız mıdır? Ülkenin tasarruf kapasitesini, kamu sınai kapasitesini, ekonominin sanayi altyapısını eriten; sanayinin GSYH içindeki payını yüzde 20'den 15'e gerileten bir dönemin temsilcisi, "Sanayi Şurası" toplayarak gerçekleri tersyüz etme gereksinimi duymaz mı?

Kongre açılışında Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz da Başbakanıyla yarışarak, "demokrasi olmadan kalkınma olmaz" sözünü ederek, eğer bir özeleştirme yapmıyorsa, gerçek bir ironiye imza atmıştır.

Türkiye ekonomisinin özellikle 2000'li yıllarda bağımlı ve kırılgan yapısının oluşmasında yerli iktidarlar kadar sorumlu olan IMF ise, kendi sorumluluğuna hiç değinmeden, Türkiye'yi, Brezilya, Hindistan, Endonezya ve Güney Afrika ile birlikte "beş kırılgan yükselen ekonomi" arasında baş köşeye yerleştirmekte tereddüt etmemektedir. Bu da mı kaderin cilvesidir?

Bugünün Türkiye'si, geleceğe umutla bakma bakımından 1923 İktisat Kongresi ortamının gerisindedir. Mevcut iktisat politikalarının sürdürülmesi halinde, 2023 hedeflerini destekleyebilecek iç dinamikleri harekete geçirebilme yeteneklerini de yitirmiştir. Türkiye'nin acil gündemi, siyaset alanının yenilenmesini dayatmaktadır.